

Varga Sándor : Rickert Henrik filozófiája. Az Akadémia Filozófiai Könyvtára, 5. sz. Budapest, 1931. 123 l. — Ez a kötet bizonyos tekintetben szorosan kapcsolódik a sorozat megelőző hegyedik számához, mely Bartók György tollából Kant és a német idealizmus erkölcsbölcséletét tárgyalta. Bartók könyve ugyanis az értékfilozófia történeti kezdeteit, inkább előzményeit mutatta be, az előttünk fekvő tanulmány pedig a modern értékfilozófia alapvető rendszerével ismerteti meg a magyar olvasót. De van még egy közösség is a két mű között: abban az utalásban, mellyel ez is, az is a magyar Böhm Károly jelentőségére mutat rá az értékfilozófia úttörő munkálataiban. Böhm, Bartók és Varga: három generációja egyazon iskolának, mester, tanítvány és a mester tanítványa, egyazon szellem-történeti folyamat eleven tovaáradása, és amint Bartók Kant-könyve «in memoriam Caroli Böhm» van ajánlva, úgy Varga Rickert tanulmányozásához bevallottan azért fordul, mert rendszere rokon a Böhmével s abból a szempontból vizsgálja, hogyan egészíthető ki és helyesbíthető egyik a másikkal. Sajnos, a tanulmány «megszabott keretei nem engedik meg, hogy az előszóban említett problémába, Böhm és Rickert filozófiáinak egymásrautaltságába, itt belebocsátkozzunk», írja könyve végén a szerző, de utolsó, kritikai fejezetét nyilvánvalóan e szintézis szempontja vezeti és Böhm filozófiájának ismerője Böhmre nézve is sok megszívleendő kritikai tanulságot nyer a biztos kézzel és kással végzett boncolás eredményeképpen.

Ez az igen kifinomodott kritikai képesség egyik és legfőbb jelessége Varga Sándornak, mely alighanem mindig meg fogja óvni az elhamarkodott rendszerezéstől, problémamegoldástól, mely pedig oly csábító a filozófusra. Ez a kritikai érzék talán meg is fogja akadályozni a bevégzett rendszer kialakít-

tását, melyhez mindig szükséges legalább egy csöppnyi erőszak, — amint ezt éppen Varga Rickert példáján is bemutatja — de a nyílt problémákat és magát a problémák összefüggését, rendszerét a maga nyílt, feleletre váró voltában fogja mindig a filozófiai meditáció elé állítani és ezzel magát a filozófiálás lényegét óvja meg, mely lényeg maga az igazság szakadatlan keresése. Ez a tiszta látás mutatkozik meg abban a térképben is, melyet Rickert rendszeréről nyújt a könyv.

Eleve, az előszóban lemond minden historikus igényről, a filozófus szellemi fejlődésének ábrázolásáról, de magának a rendszernek, a gondolat dialektikájának benső dinamikáját pontosan feltünteti és a rendszernek szerves rendszervolta világosan előtűnik az ábrázolásból. És ilyenformán nemcsak Rickert filozófiájáról kapunk képet, hanem Rickert filozófiálásának is, annak az előretörésnek, mely az értékek rendszerének megragadása felé lendül, szemtanui lehetünk.

Külön érdeme a műnek a bevezető fejezet, mely Rickert filozófiájának jelen helyzetét és általános jelentőségét vizsgálja. Itt talál helyet a neokanti nizmus igazi mivoltának bemutatása, visszautasítása annak a vádnak, mintha ez a filozófiai irányzat kimerülne az értékelméletben; itt mutat rá, miért fordult a filozófia a pozitívizmus szűkkeblűsége, a materializmus és naturalizmus egyoldalúsága után biztos alapok elnyerése végett az ismeretelmélethez és Kanthoz, mit talált Kantban és mit fejlesztett ki tanaiból. Természetesen, a témának, de a tárgyi igazságnak, a történeti ténynek megfelelően is az egész újkantiánus mozgalom útját és jelentőségét Rickert rendszerének a fejlődés csúcsára helyezésével tekinti, de rámutat azokra az utakra is, melyek felé erről a csúcsról kilátás nyílik.

Joó Tibor.